

INESJOURNAL

ULUSLARARASI EĞİTİM BİLİMLERİ DERGİSİ
THE JOURNAL OF INTERNATIONAL EDUCATION SCIENCE

Yıl: 2, Sayı: 2, Mart 2015, s. 122-134

Senem Seda ŞAHENK ERKAN¹, Asude BALABAN DAĞAL², Özlem TEZCAN³

ÖĞRETMEN ADAYLARININ YAZILI VE DİJİTAL OKUMA ALİŞKANLIKLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ⁴

Özet

Bu araştırmanın amacı, Marmara ve Kocaeli Üniversitesi Eğitim Fakültesinde okuyan öğretmen adaylarının dijital ve yazılı okuma alışkanlıklarının çeşitli değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemektir. Araştırmanın örneklemini Marmara ve Kocaeli Üniversitesi Eğitim Fakültesi sınıf öğretmenliği, okul öncesi ve Türkçe öğretmenliği 1 ve 4. sınıfta öğrenim gören 573 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak Kişisel Bilgi Formu (7 madde: cinsiyet, üniversite, anabilim dalı, sınıf, yaş, kitaplık sahibi olma, bilgisayar sahibi olma) ve 5'li Likert tipi "Okuma Alışkanlıklarını Değerlendirme Ölçeği (18 madde)"(OAOADÖ) kullanılmıştır. Verilerin analizinde Bağımsız Gruplara t-testi ve Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) ile yordanmıştır. Araştırmanın bulgularına göre, öğretmen adaylarının yazılı ve dijital okuma alışkanlıklarının cinsiyet, anabilim dalı, yaş, kitaplığa sahip olma, bilgisayara sahip olma değişkenlerine göre farklı boyutlarda anlamlılıkları ortaya çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: Öğretmen adayları, yazılı okuma alışkanlıkları, dijital okuma alışkanlıkları, okuma kazanımları

EVALUATION OF TEACHER CANDIDATES' PRINTED MEDIA AND DIGITAL READING HABITS

Abstract

The purpose of this research is to determine whether digital and printed media reading skills of teacher candidates from Marmara and Kocaeli Universities vary depending on various demographic variables. The sample of this study was composed of 573 teacher candidates in three academic branches; Elementary education, Preschool education and Turkish education at Marmara University and Kocaeli University. The data were collected by using a personal information form (7 items: sex, age, name of university, academic branch and ownership of a book case, ownership of a computer) and a 5 point likert scale which is called "Reading Habits Assessment Scale" (18 items). The independent groups t-test and ANOVA were used to analyse the data. The results of the analyses revealed significant variances

¹ Okutman, Dr. Marmara Üniversitesi, Türkiye, sseda@marmara.edu.tr

² Arş. Gör. Dr., Marmara Üniversitesi, Türkiye, asudebd@gmail.com

³ Arş. Gör., Kocaeli Üniversitesi, Türkiye, ozlem.apak@hotmail.com

⁴ Bu çalışma 05-07 Eylül 2014 tarihinde gerçekleştirilen 23. Eğitim Bilimleri Kurultayı'nda sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

Öğretmen Adaylarının Yazılı Ve Dijital Okuma Alışkanlıklarının Değerlendirilmesi

between the reading skills of teachers according to the sex, age, name of university, academic branch, ownership of book cases and computers variables.

Key Words: Teacher candidates, printed reading habits, digital reading habits, reading acquisitions

GİRİŞ

Okuma, bireyin olayları ve durumları görmeye ve yönlendirmeye yeni imkânlar sağlayan bir eylemdir. Bireyin kendi hayatında elde ettiği bu birikim ve üretkenlik ancak sağlam bir okuma sonucunda ortaya çıkmaktadır. Bilginin bu sağlam temeller üstüne oturtulması ise “bireyin entelektüel gelişiminin temelini oluşturan okuma” (Gönen 2007) ile mümkün olmaktadır. Ayrıca “bilgili, dünya uluslarına kendisini kabul ettirmiş, düşünen, anlayan, yorumlayan, fikir üretebilen insanlardan oluşmuş, gelişmeye açık bir toplum varlığını devam ettirebilir ve geleceğe emin adımlarla yürüyebilir. Buna ulaşabilmenin en önemli yolu da okumadır” (Tosunoğlu, 2002).

Yaşanan bilimsel ve teknolojik gelişmeler ışığında bilgisayar teknolojisinin yaygınlık kazanması özellikle internet ağının yeni bir bilgi depolama ve dağıtma işlevini üstlenmesi, kitap ve buna bağlı olan okuma eylemine yeni yaklaşımları ortaya çıkarmaktadır. Özellikle genç nüfus üzerinde yazılı bir metni okumadan çok dijital okumanın yaygınlaştığı da gözlemlenmektedir (Yılmaz, 2009). Bilginin dijital ortamlarda dijital olarak sunulması da geleneksel becerilerden farklı olarak teknolojik beceriler gerektirmektedir. Bu teknolojik alışkanlıkları edinemeyen bireyler, Mitchell’in (2002) belirttiği şekliyle dijital bölünme bağlamında toplumdan “dışlanacak, suskun kalacak ve sonunda geri bırakılacaklardır” (Akt. Dağtaş, 2013).

Ulusal ve uluslararası yayınlar incelendiğinde özellikle üniversite öğrenimlerinin ilk yıllarında daha az okuyan öğrencilerin, son yıllara doğru okuma eğilimleri artmaktadır. Ancak tespit edilen bu oran, bir üniversite öğrencisi için olması gereken düzeyin oldukça altındadır (Odabaş, Odabaş ve Polat, 2008: 459). Buna bağlı olarak Türkiye’de okuma alışkanlığına sahip olan bireylerin sayısı gittikçe azalmaktadır. Nitekim yapılan çeşitli araştırmalarda, kitap okuyanların sayısı 1965’te % 27, 1980’de % 5,7, 1990’da % 2,5, 1997’de % 3,5 olarak belirlenmiştir (Sağlamtunç, 1990; Dökmen, 1994; akt. Özen, 1998: 23-30). Bu nedenle, insanlarda yazılı ve dijital okuma alışkanlığının dengeli bir biçimde yükseltmek amacıyla, eğitimin her kademesinde ve yaşam boyu bireylerin kitaplara verdikleri önem ve bilinci artırma yönünde çeşitli çalışmalar gerçekleştirilmelidir (Book Industry Study Group, 2010).

Okuma oranlarını yükseltmek ve okuma kültürü oluşturabilmek için eğitim süresince, okul içinde ve dışında (aile ve toplum) çocukları, gençleri ve yetişkinleri yazılı okuma alışkanlıklarını güçlendirmek amacıyla onların okuma ve kütüphaneye gitme ve orada çalışma alışkanlıkları arttırılmalıdır (Rainie, Zickhur, Purcell, Madden ve Brenner, 2012). İlgili literatür ışığında, dijital ve yazılı okuma becerilerini geliştirmeden önce özellikle ülkemizde okuma alışkanlıklarının hangi tür demografik verilere bağlı olarak değiştiğini tespit etmek bu çalışmanın temel amacıdır.

Buradan hareketle, bu çalışmanın problem cümlesi şu şekilde ifade edilebilir: “Öğretmen adaylarının yazılı ve dijital okuma alışkanlıkları kişisel özelliklerine (cinsiyet, yaş, sınıf, anabilim dalı, kitaplığa sahip olma, bilgisayara sahip olmasına) göre farklılaşmakta mıdır?”

Bu araştırmanın **alt problemleri** aşağıda sıralanmaktadır:

1. Öğretmen adaylarının yazılı ve dijital okuma alışkanlıkları;
 - cinsiyetlerine göre farklılaşmakta mıdır?
 - yaşlarına göre farklılaşmakta mıdır?
 - sınıflarına göre farklılaşmakta mıdır?
 - anabilim dallarına göre farklılaşmakta mıdır?
 - kitaplık sahibi olmasına göre farklılaşmakta mıdır?
 - bilgisayar sahibi olmasına göre farklılaşmakta mıdır?

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Bu çalışmada genel tarama yöntemi kullanılmıştır. Genel tarama modelleri, çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak amacı ile evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup üzerinde yapılan tarama düzenlemeleridir (Karasar, 1991).

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Marmara ve Kocaeli Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği, Okul Öncesi Öğretmenliği ve Türkçe Öğretmenliği 1 ve 4. sınıfta öğrenim gören yaklaşık 700 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Örneklemi ise, Marmara ve Kocaeli Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği, Okul Öncesi Öğretmenliği ve Türkçe Öğretmenliği 1 ve 4. sınıfta öğrenim gören 574 öğretmen adayından meydana gelmektedir. Örneklem yapısı ile ilgili frekans ve yüzde bilgileri Tablo 1’de belirtilmektedir

Tablo 1: Araştırmaya Katılan Öğretmen Adaylarının Demografik Verileri

	f	%		f	%
cinsiyet			Sınıf		
kadın	444	77,49	1.sınıf	303	52,9
erkek	129	22,51	4.sınıf	270	47,1
Yaş			Kitaplık		
18-20 yaş	269	46,95	Var	392	68,4
21-23 yaş	263	45,90	Yok	181	31,6
24 yaş ve üstü	41	7,16			
Üniversite			Bilgisayar		
marmara	292	50,96	Var	433	75,6
kocaeli	281	49,04	Yok	140	24,4
Bölüm					
Sınıf öğretmenliği	174	30,37			
türkçe öğretmenliği	182	31,76			
okul öncesi öğretmenliği	217	37,87			

Öğretmen Adaylarının Yazılı Ve Dijital Okuma Alışkanlıklarının Değerlendirilmesi

Tablo 1’de görüldüğü gibi örneklemin % 22,51’i erkek, % 77,49’u kadın, % 46,95’i 18-20 yaş, % 45,90’ı 21-23 yaş, % 7.16’sı 24 yaş ve üstüdür. % 50,96’sı Marmara Üniversitesi’nde, % 49,04’ü Kocaeli Üniversitesi’nde, % 52,9’u 1. sınıfta, %47,1’i 4. sınıfta, % 30,37’si sınıf öğretmenliği, %31,76’sı Türkçe öğretmenliği ve %37,87’si okul öncesi öğretmenliğindedir. %68,4’ünün evinde kitaplığı vardır, %31,6’sının evinde kitaplığı yoktur. % 75,6’sının evinde bilgisayar vardır, %24,4’ünün evinde bilgisayarı yoktur.

Veri Toplama Araçları

a. Kişisel Bilgi Formu

Kişisel Bilgi Formu 7 maddeden (cinsiyet, üniversite, anabilim dalı, sınıf, yaş, kitaplık sahibi olma, bilgisayar sahibi olma) bilgilerinden oluşmaktadır.

b. Okuma Alışkanlıklarını Değerlendirme Ölçeği

“Okuma Alışkanlıklarını Değerlendirme Ölçeği” 5’li Likert (“Kesinlikle Katılıyorum (5)”, “Katılıyorum (4)”, “Kararsızım (3)”, “Katılmıyorum (2)” ve “Hiç Katılmıyorum (1)”) tipinde 40 madde olarak hazırlanmıştır. Geçerlilik ve güvenilirlik analizleri neticesinde 18 madde ve 3 alt faktörlü olarak kullanılmıştır. “Okuma Alışkanlıklarını Değerlendirme Ölçeği”nin 3 alt faktörü aşağıda belirtilmektedir:

a/ Faktör 1: Okuma Kazanımları: “Okurken seçici davranırım.”(örnek soru)

b/ Faktör 2: Yazılı Okuma: “Kitap okurum.”(örnek soru)

c/ Faktör 3: Dijital Okuma: “E- kitap okurum.”(örnek soru)

Okuma Alışkanlıkları Değerlendirme Ölçeğinin (OADÖ) KMO değeri .904’dür. Ölçeğin bütün olarak Alpha güvenirlik katsayısı .82 olarak hesaplanmıştır. Faktör yapıları incelendiğinde ise ölçek 3 alt faktöre ayrılmıştır. Test ve re-test sonuçlarına göre ölçeğin zamana karşı değişmezliği tespit edilmiştir (t: -1.664, p< 0.05) (Şahenk Erkan, Balaban Dağal ve Tezcan, 2014).

Verilerin Toplanması

Araştırmanın “Okuma Alışkanlıklarını Değerlendirme Ölçeği” anabilim başkanları ve öğretim görevlilerinden gerekli izinler alınarak 2013–2014 akademik yılı bahar döneminde Kocaeli ve Marmara Üniversitesi Sınıf Öğretmenliği, Okul Öncesi Öğretmenliği ve Türkçe Öğretmenliği anabilim dallarında okuyan örneklem grubuna uygulanmıştır. Öğretmen adaylarına soruları cevaplamadan önce gerekli açıklamalar yapılarak ölçek formlarını cevaplamaları için 15 dakika süre verilmiştir.

Verilerin Çözümlemesi

“Okuma Alışkanlıklarını Değerlendirme Ölçeği” ile elde edilen verilerin tümü SPSS 17.00 programı ile analiz edilmiştir.

Araştırmada elde edilen verilerle ilgili aşağıdaki analizler yapılmıştır:

1. “Okuma Alışkanlıklarını Değerlendirme Ölçeği” ilk hazırlanmış hali ile alanda 4 uzmanın değerlendirilmesine sunulmuştur.

2. “Okuma Alışkanlıklarını Değerlendirme Ölçeği”nin geçerlik ve güvenirlik analizleri yapılmıştır.
3. “Okuma Alışkanlıklarını Değerlendirme Ölçeği”nin test ve tekrar test uygulamaları yapılarak 18 madde ve 3 alt faktöre indirgenmiştir.
4. Analizler yapılırken öncelikle örneklem grubunu oluşturan yabancı dil öğretmenlerinin demografik özellikleri ile ölçeklerin alt boyutlarına göre normallik dağılımları incelenmiş, istatistikî analizlere bundan sonra devam edilmiştir. Normallik dağılımını test etmek üzere Kolmogorov-Smirnov testi yapılmıştır. Ayrıca homojenliği test etmek üzere Levene’s testi yapılmıştır.
5. Öğretmen adaylarının ölçek ve ölçeğin alt boyutlarına ilişkin verdikleri puanlarının, cinsiyet, sınıf, kitaplığa sahip olma, bilgisayara sahip olma bağımsız değişkenleri bakımından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılaşmaya neden olup olmadığını araştırmak üzere bağımsız gruplar t testi uygulanmıştır.
6. Öğretmen adaylarının, ölçek ve ölçeğin alt boyutlarına ilişkin verdikleri puanlarının yaş ve okudukları anabilim dalına bağımsız değişkenleri bakımından gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılaşmanın olup olmadığını görmek üzere, Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) ve hangi gruplar arasında farklılık olduğunu araştırmaya yönelik Post-Hoc Scheffe testi uygulanmıştır.
7. Tüm istatistiksel hesaplamalarda anlamlılık düzeyi .05 olarak kabul edilmiştir. Anlamlılık değeri, .05’ten küçük ($p < .05$) bulunduğu bağımsız değişkenlerin grupları (kategorileri) arasındaki farklılıklar “anamlı” olarak kabul edilmiş ve sonuçlar buna göre değerlendirilmiştir.

BULGULAR

Bulgular bölümünde, öğretmen adaylarının yazılı ve dijital okuma alışkanlıklarının cinsiyete, yaşa, okudukları anabilim dalına, buldukları sınıfa, kitaplık sahibi olup/olmamalarına, bilgisayar sahibi olup/olmamalarına göre farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkin analizlere yer verilmiştir.

Tablo 2’de öğretmen adaylarının cinsiyete göre okuma alışkanlıklarına ilişkin bağımsız grup t-testi tablosu yer almaktadır.

Tablo 2. Öğretmen Adaylarının Cinsiyete Göre Okuma Alışkanlıklarına İlişkin Bağımsız Grup t-testi

	Cinsiyet	N	Ortalama	ss	t	df	p
Okuma Kazanımları	Kadın	444,00	3,36	0,72	3,380	571	,001
	Erkek	129,00	3,04	0,87			
Yazılı Okuma	Kadın	444,00	2,56	0,82	3,750	182,320	,000
	Erkek	129,00	2,51	0,87			
Dijital Okuma	Kadın	444,00	3,83	0,45	,531	571	,596
	Erkek	129,00	3,64	0,56			
Toplam	Kadın	444,00	4,41	0,54	3,589	178,735	,000

Öğretmen Adaylarının Yazılı Ve Dijital Okuma Alışkanlıklarının Değerlendirilmesi

	Cinsiyet	N	Ortalama	ss	t	df	p
Okuma Kazanımları	Kadın	444,00	3,36	0,72	3,380	571	,001
	Erkek	129,00	3,04	0,87			
Yazılı Okuma	Kadın	444,00	2,56	0,82	3,750	182,320	,000
	Erkek	129,00	2,51	0,87			
Dijital	Kadın	444,00	3,83	0,45	,531	571	,596

*P<0,05

Tablo 2 incelendiğinde öğretmen adaylarının okuma alışkanlıkları ile ilgili almış oldukları toplam puanlarda aynı zamanda F1 (okuma kazanımları) ve F2 boyutlarında (yazılı okuma) anlamlı bir farklılık göze çarpmaktadır (toplam:t: 3,589; p<0,05; F1t: 3,380;p<0,05; F2t: 3,750; p<0,05). Anlamlı çıkan sonuçlar değerlendirildiğinde toplam puanda, F1(okuma kazanımları) ve F2 (yazılı okuma) boyutlarında kadınların okuma kazanımları ve yazılı okuma alışkanlıklarının erkeklere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir (toplam $X_{ortkadın}$: 4,41; F1 $X_{ortkadın}$: 3,36; F2 $X_{ortkadın}$: 2,56). Bu durumda kadınların okuma kazanımlarının ve yazılı okuma alışkanlıklarının erkeklere göre daha iyi olduğu söylenebilir. Buradan hareketle kadınların toplumumuzda erkeklerden daha çok okumaya yatkın bireyler olarak yorumlanabilir.

Tablo 3. Öğretmen Adaylarının Yaşlarına Göre Okuma Alışkanlıklarına İlişkin Varyans Analizi

	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	df	Kareler ortalaması	F	p
Okuma Kazanımları	Gruplar arası	,254	2	,127	,397	,673
	Gruplar içi	182,609	570	,320		
	Toplam	182,863	572			
Yazılı Okuma	Gruplar arası	6,317	2	3,158	5,441	,005*
	Gruplar içi	330,869	570	,580		
	Toplam	337,186	572			
Dijital Okuma	Gruplar arası	,196	2	,098	,142	,867
	Gruplar içi	391,193	570	,686		
	Toplam	391,388	572			
Toplam	Gruplar arası	,905	2	,453	1,939	,145
	Gruplar içi	133,030	570	,233		
	Toplam	133,935	572			

*p<0,05

Tablo 3’de öğretmen adaylarının okuma alışkanlıkları yaşlara göre incelendiğinde sadece F2 (yazılı okuma) düzeyinde anlamlı bir farklılık ortaya çıkmıştır (F2:5,441;p<0,05). Bu durumda hangi yaş grubuna ilişkin farkın anlamlı olduğunu anlayabilmek için “Tukey” analizi yapılmıştır.

Tablo 4. Öğretmen Adaylarının Yaşlarına Göre Okuma Alışkanlıklarına İlişkin F2 (yazılı okuma) Boyutunda Tukey Analizi

	(I) yaş	(J) yaş	Ortalamalar Farkı (I-J)	Std. Hata	p
Yazılı Okuma	18-20 yaş	21-23 yaş	-,107	,06607	,234
		24 yaş ve üstü	,301*	,12773	,049*
	24 yaş ve üstü	18-20 yaş	-,301*	,12773	,049*
		21-23 yaş	-,408*	,12793	,004*

Tablo 4’de araştırmaya katılan öğretmen adaylarının yaşlarına göre okuma alışkanlığına ilişkin puan ortalamaları varyans testi sonucuna göre tukey testi ile incelenmiş ve 18-20 yaş üniversite öğrencileri ile 24 yaş ve üzeri üniversite öğrencilerinin yazılı okuma alışkanlıklarında fark ortaya çıkmıştır. Bu fark 18-20 yaşında olan üniversite öğrencileri lehinedir ($X_{ort18-20/24+}$: ,301;p<,05). 21-23 yaşındaki öğrenciler ile 24 ve 24 yaş üzerindeki öğrenci grubu karşılaştırıldığında 21-23 yaşındaki öğrenciler lehine anlamlı bir farklılık ortaya çıkmıştır ($X_{ort21-23/24+}$: -,408;p<,05).

Tablo 5. Öğretmen Adaylarının Okudukları Anabilim dalına Göre Okuma Alışkanlıklarına İlişkin Varyans Analizi

Okudukları Anabilim dalı	Varyansın kaynağı	Kareler Toplamı	df	Kareler ortalaması	F	p
Okuma Kazanımları	Gruplar arası	2,374	2	1,187	3,748	,024*
	Gruplar içi	180,489	570	,317		
	Toplam	182,863	572			
Yazılı Okuma	Gruplar arası	3,115	2	1,558	2,658	,071
	Gruplar içi	334,071	570	,586		
	Toplam	337,186	572			
Dijital Okuma	Gruplar arası	,178	2	,089	,130	,878
	Gruplar içi	391,210	570	,686		
	Toplam	391,388	572			
TOPLAM	Gruplar arası	1,502	2	,751	3,232	,040*
	Gruplar içi	132,433	570	,232		
	Toplam	133,935	572			

*p<,05

Öğretmen Adaylarının Yazılı Ve Dijital Okuma Alışkanlıklarının Değerlendirilmesi

Tablo 5’de öğretmen adaylarının okuma alışkanlıkları okudukları anabilim dalına göre incelendiğinde toplam puanda ve F1 (okuma kazanımları) düzeyinde anlamlı bir farklılık ortaya çıkmıştır ($F_{top:3,232;p<0,05}$; $F1:3,748$; $p<0,05$). Bu durumda hangi anabilim dalına ilişkin farkın anlamlı olduğunu anlayabilmek için toplam puan ve F1 alt grup puanı için “Tukey” analizi yapılmıştır.

Tablo 6. Öğretmen Adaylarının Okudukları Anabilim Dalına Göre Okuma Alışkanlıklarına İlişkin Toplam Puan ve F3 (dijital okuma) Boyutunda Tukey Analizi

	(I) bölüm	(J) bölüm	Ortalamalar Farkı (I-J)	Std. Hata	p	
Okuma Kazanımları	Sınıf öğretmenliği	türkçe öğretmenliği	-,135	,05966	,062	
		okul öncesi öğretmenliği	,005	,05726	,995	
	Türkçe öğretmenliği	Sınıf öğretmenliği	,135	,05966	,062	
		okul öncesi öğretmenliği	,140*	,05656	,035*	
	Okul öncesi öğretmenliği	Sınıf öğretmenliği	-,005	,05726	,995	
		türkçe öğretmenliği	-,140*	,05656	,035*	
	TOPLAM	Sınıf öğretmenliği	türkçe öğretmenliği	-,116	,05111	,059
			okul öncesi öğretmenliği	-,012	,04905	,963
Türkçe öğretmenliği		Sınıf öğretmenliği	,116	,05111	,059	
		okul öncesi öğretmenliği	,103	,04845	,083	
okul öncesi öğretmenliği		Sınıf öğretmenliği	,012	,04905	,963	
		türkçe öğretmenliği	-,103	,04845	,083	

$P<0,05$

Tablo 6’da araştırmaya katılan öğretmen adaylarının okudukları anabilim dalına göre okuma alışkanlığına ilişkin puan ortalamaları Varyans testi sonucuna göre Tukey testi ile incelenmiş ve toplam puan açısından değerlendirildiğinde farkı ortaya çıkartacak kadar etkili bir sonuç ortaya çıkmamıştır. Ancak “Türkçe Öğretmenliği” ile “Okul Öncesi Öğretmenliği” anabilim dalları karşılaştırıldığında “Türkçe öğretmenliği” lehine bir sonuç ortaya çıkmıştır. ($X_{orttürkogr/okulöncögr}=0,14$; $p<,05$).

Tablo 7. Öğretmen Adaylarının Buldukları Sınıflara Göre Okuma Alışkanlıklarına İlişkin Bağımsız Grup t -testi Tablosu

	Sınıf	N	ortalama	ss	t	df	p
TOPLAM	1. sınıf	303	3,79	,48817	,531	571	,596
	4. sınıf	270	3,77	,47970			
Okuma Kazanımları	1. sınıf	303	4,37	,59484	,641	571	,522
	4. sınıf	270	4,34	,53109			
Yazılı Okuma	1. sınıf	303	3,30	,73062	,490	545,59	,624
	4. sınıf	270	3,26	,80849			
Dijital Okuma	1. sınıf	303	2,53	,83922	-,304	571	,762
	4. sınıf	270	2,55	,81489			

Tablo 7 incelendiğinde öğretmen adaylarının okuma alışkanlıkları ile ilgili almış oldukları toplam puanlarda ve alt grup puanlarında sınıflarına göre anlamlı bir bulguya rastlanmamıştır. Bu durumda üniversite yaşantısı boyunca öğretmen adaylarının hiçbirinde üniversitenin yazılı ve dijital okuma alışkanlığı üzerinde bir etkisinin olmadığı söylenebilir.

Tablo 8: Üniversite öğretmen adaylarının kitaplığa sahip olma durumlarına göre okuma alışkanlıklarına ilişkin Bağımsız Grup t -testi Tablosu

	Kitaplığa sahip olma	N	ortalama	ss	t	df	p
TOPLAM	Evet	392	3,86	,454	5,298	571	,000*
	Hayır	181	3,63	,509			
Okuma kazanımları	Evet	392	4,42	,517	3,785	293,593	,000*
	Hayır	181	4,22	,637			
Yazılı Okuma	Evet	392	3,39	,754	5,245	571	,000*
	Hayır	181	3,04	,743			
Dijital Okuma	Evet	392	2,58	,837	1,643	571	,101
	Hayır	181	2,46	,800			

*P<0,05

Tablo 8 incelendiğinde öğretmen adaylarının kitaplık sahibi olma durumu ile ilgili almış oldukları toplam puanlarda F3 (dijital okuma) boyutu haricinde toplam puanda F1 (okuma

Öğretmen Adaylarının Yazılı Ve Dijital Okuma Alışkanlıklarının Değerlendirilmesi

kazanımları) ve F2 (yazılı okuma) puanlarında anlamlı bir farklılık göze çarpmaktadır (toplam:Ft: 5,298; $p<0,05$; F1t: 3,785; $p<0,05$; F2t: 5,245; $p<0,05$). Anlamlı çıkan sonuçlar değerlendirildiğinde toplam puanda, F1 (okuma kazanımları) ve F2 (yazılı okuma) boyutlarında evinde kitaplığı olan öğretmen adaylarının okuma kazanımları ve yazılı okuma alışkanlıklarının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir (toplam $X_{ortevet}$: 3,86; $F1X_{ortevet}$: 4,42; $F2X_{ortevet}$: 3,39).

Tablo 9 Öğretmen Adaylarının Bilgisayara sahip olma durumuna göre okuma alışkanlıklarına ilişkin Bağımsız Grup t -testi Tablosu

	Bilgisayara sahip olma	N	ortalama	ss	t	df	p
TOPLAM	Evet	433	3,79	,492	,741	571	,459
	Hayır	140	3,76	,457			
Okuma kazanımları	Evet	433	4,36	,566	,075	571	,940
	Hayır	140	4,36	,562			
Yazılı Okuma	Evet	433	3,28	,763	,009	571	,993
	Hayır	140	3,28	,784			
Dijital Okuma	Evet	433	2,59	,804	2,288	571	,023*
	Hayır	140	2,40	,881			

* $p<0,05$

Tablo 9 incelendiğinde öğretmen adaylarının evlerinde bilgisayar olma durumu ile ilgili almış oldukları toplam puanlarda F1 (okuma kazanımları) ve F2 (yazılı okuma) boyutlarında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Ancak F3 puanı incelendiğinde (dijital okuma) anlamlı bir farklılık göze çarpmaktadır (F3t: 2,28; $p<0,05$) Anlamlı çıkan sonuçlar değerlendirildiğinde F3 (dijital okuma) boyutunda evinde bilgisayarı olan öğretmen adaylarının dijital okuma alışkanlıklarının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir (F3 X_{ort} :2,59; $p<0,05$).

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Sonuçlar

Bu araştırmanın sonuçları aşağıda sıralanmaktadır:

1. Toplam puanda, F1(okuma kazanımları) ve F2 (yazılı okuma) boyutlarında kadınların okuma kazanımları ve yazılı okuma alışkanlıklarının erkeklere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.
2. Öğrencilerin yaşlara göre okuma alışkanlıkları incelendiğinde toplam puanda, okuma kazanımları boyutunda ve yazılı okuma boyutlarında anlamlı bir farklılık ortaya çıkmıştır. 18-20 yaş öğretmen adayları ile 24 yaş ve üzeri öğretmen adaylarının okuma alışkanlıklarında fark ortaya çıkmıştır. Bu fark 18-20 yaşında olan öğretmen adaylarının lehinedir. Ayrıca 21-23 yaşındaki öğretmen adayları ile 24 yaş ve üzeri öğretmen adayları karşılaştırıldığında 21-23 yaş grubu lehine anlamlı bir farklılık ortaya çıkmıştır. Bu durumda 24 yaş ve üzeri öğretmen adayları okuma alışkanlıklarının daha düşük düzeyde olduğu söylenebilir.

3. Anabilim dalları arasında karşılaştırma yapıldığında ise, “Türkçe Öğretmenliği” ile “Okul Öncesi Öğretmenliği” anabilim dallarından “Türkçe öğretmenliği” lehine okuma kazanımları boyutunda anlamlı bir farklılık ortaya çıkmıştır. Bu noktada Türkçe öğretmenliği’nde okuyan öğretmen adaylarının okuma kazanımları açısından daha donanımlı oldukları şeklinde değerlendirilebilir. Bunun nedeni de okudukları bölümle doğrudan ilişkili olduğu söylenebilir.
4. Öğretmen adaylarının okuma alışkanlıklarıyla ilgili almış oldukları toplam puan ve alt faktör puanlarında sınıflarına göre anlamlı bir farklılık yoktur.
5. Öğretmen adaylarının kitaplık sahibi olup olmama durumları okuma alışkanlıkları ile karşılaştırıldığında toplam puanda, F1 (okuma kazanımları) ve F2 (yazılı okuma) puanlarında anlamlı bir farklılık göze çarpmaktadır. Farklılık evinde kitaplığı olan öğretmen adayları lehinedir. Buradan hareketle evinde kitaplığı olan öğretmen adayları daha fazla kitapla iç içe olmalarından dolayı okuma kazanımları ve yazılı okuma alışkanlıklarında daha yüksek puan aldıkları söylenebilir.
6. Öğretmen adaylarının bilgisayar sahibi olup olmama durumu okuma alışkanlıkları arasındaki farklılık karşılaştırıldığında F3 (dijital okuma) boyutunda evinde bilgisayarı olan öğretmen adaylarının lehine anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Evinde bilgisayar olan öğretmenler diğerlerine göre daha çok bilgisayar ile çalışabilirler, bu nedenle dijital okuma alışkanlıklarının evde bilgisayarı olmayanlara göre daha yüksek olması normal kabul edilebilir.

Tartışmalar

UNESCO (2014), CNL (2014), Bozpolat (2010), Demir (2009), Odabaş, Odabaş ve Polat (2008), Özbay, Bağcı ve Uyar (2008), National Endowment for the Arts (2007), Yalınkılıç (2007), Clark ve Foster (2005) ve Gömleksiz (2004) tarafından yapılan araştırmalarda cinsiyet kriteri açısından benzer sonuçlar bulunmuştur. Kadın öğretmen adaylarının erkeklere oranla okuma etkinliğine daha fazla süre ayırdıkları ve okuma alışkanlıklarının daha iyi olduğu görülmektedir. Yukarıda adı geçen araştırmaların sonuçlarıyla bu çalışmanın sonuçları örtüşmektedir.

Ayrıca Bozpolat’ın (2010) yapmış olduğu çalışma anabilim dalı açısından irdelendiğinde bu çalışmadan farklı sonuçlar elde edilmiş olduğu görülmektedir. Bozpolat tarafından yapılan çalışmada öğretmen adaylarının öğrenim gördükleri anabilim dalı (Sınıf Öğretmenliği, İlköğretim Matematik Öğretmenliği, Okul Öncesi Öğretmenliği, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği, Türkçe Öğretmenliği ve Fen Bilgisi Öğretmenliği) ne olursa olsun kitap okumaya ilişkin tutumlarının öğrenim gördükleri bölümlere göre değişmediğini göstermektedir. Bu çalışmada ise adı geçen araştırmadan farklı olarak, Türkçe Öğretmenliği’nde okumakta olan öğretmen adaylarının Okul Öncesi Öğretmenliği’nde okuyan öğretmen adaylarına göre daha yüksek okuma kazanım alışkanlıklarına sahip oldukları tespit edilmiştir.

Öneriler

Bu çalışmanın diğer araştırmacılara yönelik önerileri aşağıda sıralanmaktadır:

1. Daha farklı ve yaygın örneklem gruplarında uygulamalar yapılarak örneklem geliştirilebilir.
2. Farklı üniversitelerin farklı anabilim dalları arasında karşılaştırmalar yapılabilir.
3. Yükseköğretimde görevli akademisyenlerin yazılı ve dijital okuma alışkanlıkları değerlendirilebilir.
4. Ortaöğretim ve ilköğretim kademesi öğrenci veya öğretmenlerinin yazılı ve dijital okuma alışkanlıkları irdelenebilir.

Öğretmen Adaylarının Yazılı Ve Dijital Okuma Alışkanlıklarının Değerlendirilmesi

5. İlköğretim kademesinde öğrencinin ve öğretmenin yazılı ve dijital okuma alışkanlıklarının birbirlerini etkileme düzeyleri belirlenebilir.
6. İlköğretim ve ortaöğretim düzeyinde anne-babanın demografik özelliklerinin yazılı ve dijital okuma yazma alışkanlıklarına etkisi tespit edilebilir.
7. İlköğretim ve ortaöğretim düzeyinde anne-babanın yazılı ve dijital okuma yazma alışkanlıklarının çocuğunun yazılı ve dijital okuma-yazma becerisini etkileme düzeyi irdelenebilir.

KAYNAKÇA

- Book Industry Group (2010). Book Industry Group's Identification of e-books research Project. Summary of Report Findings, USA: Book Industry Group Inc, www.bis.org (Erişim tarihi: 23/05/2014)
- Bozpolat, E. (2010). Öğretmen Adaylarının Okuma Alışkanlığına İlişkin Tutumlarının Değerlendirilmesi (Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Fakültesi Örneği). *Zeitschrift für die Welt der Türken Journal of World of Turks*, 2(1), 211-228.
- Clark, C., & Foster, A. (2005). Children's and Young People's Reading Habits and Preferences: The Who, What, Why, Where and When, *National Literacy Trust*.
- CNL (2014). *Les Français et la lecture*. Fransa: IPSOS Media CT, 1-58.
- Dağtaş, A. (2013). Öğretmenlerin basılı sayfa ve ekrandan okuma tercihleri ile eğitimde elektronik metin kullanımına yönelik görüşleri. *Turkish Studies*, 8(3), 137-161.
- Demir, T. (2009). İlköğretim II. Kademe Öğretmen Adaylarının Okuma Alışkanlıkları Üzerine Bir Araştırma (Gazi Üniversitesi Örneği). *Turkish Studies*, 4(3), 717-745.
- Gömleksiz, M. N. (2004). Geleceğin Öğretmenlerinin Kitap Okumaya İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi (Fırat Üniversitesi Eğitim Fakültesi Örneği), *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Elektronik Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(1), 1-21.
- Gönen, M. (2007). Öğretim boyunca okuma alışkanlığı, okuma kültürü ve okullarda uygulama sorunları toplantısı.; MEB Yayınları, Ankara.
- Karasar, N. (1991). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, Ankara: Bilim Kitap Kırtasiye.
- National Endowment for the Arts (2007). To Read or Not To Read A Question of National Consequence. 1-99.
- Odabaş, H., Odabaş, Y. Z. ve Polat, C. (2008). Üniversite Öğrencilerinin Okuma Alışkanlığı: Ankara Üniversitesi Örneği. *Bilgi Dünyası*, 9 (2), 431- 465.
- Özbay, M., Bağcı, H. ve Uyar, Y. (2008). Türkçe Öğretmeni Adaylarının Okuma Alışkanlığına Yönelik Tutumlarının Çeşitli Değişkenlere Göre Değerlendirilmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 9 ,(15), 117-136.
- Rainie, L.Zickhur, K. Purcell, K. Madden, M. ve Brenner, J. (2012)The rise of e-reading.. Pew Research Center Pew Internet
- Şahenk Erkan,S.S; Dağal B.A; Tezcan, Ö. (2014). Öğretmen Adaylarının Okuma Alışkanlıklarının Değerlendirilmesi: Bir Ölçek Geliştirme Çalışması. Ejer Congress 2014 Bildiri Özetleri. ss.1101. <http://ejercongress.org/pdf/EJERCongress2014-BildiriKitabi.pdf>

- Tosunoğlu, M. (2002), “Türkçe öğretiminde okuma alışkanlığı ve çocukların okuma eğilimleri,”
Türk Dili Dergisi, S.609. ss. 567-584.
- UNESCO (2014). *Reading in the mobile era: A study of mobile reading in developing countries.*
1-87.
- Yalınkılıç, K. (2007). Türkçe Öğretmen Adaylarının Okumaya İlişkin Tutum ve Görüşleri.
Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 1(1), 225-241.
- Yılmaz, M. (2009), Üniversite Öğrencilerinin Okuma Alışkanlığı Üzerine Bir İnceleme
(Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümü Örneği), Çukurova
Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 3(37), 144-167.